

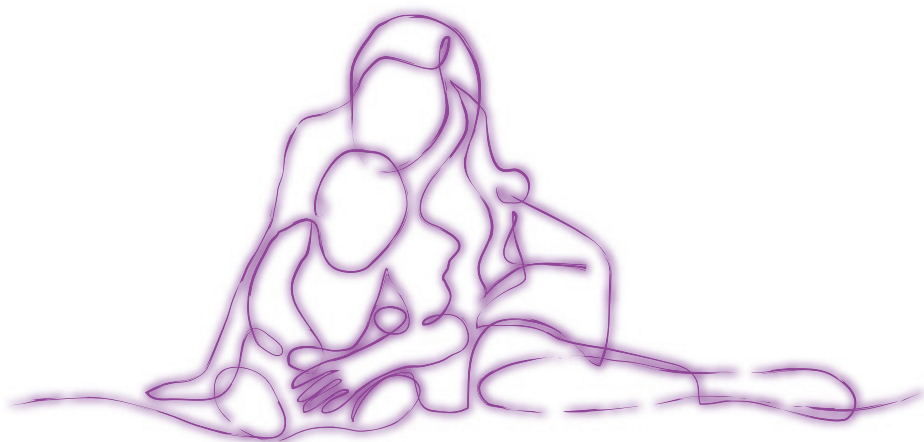
ΤΖΙΝ ΛΙΝΤΛΟΦ

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΧΟΥΣ *στον άνθρωπο*

Εκδόσεις
Κοντύλι

Σε αναζήτηση της χαμένης ευτυχίας

Α' ΕΚΔΟΣΗ

Εκδόσεις
Κοντύλι

Τίτλος πρωτοτύπου

Jean Liedloff, THE CONTINUUM CONCEPT.

Α' έκδοση-Ιούνιος 2024

Copyright 2024 για την ελληνική γλώσσα σε όλο τον κόσμο

ISBN: 978-960-9661-70-6

Τίτλος: Τζιν Λίντλοφ, Η έννοια του συνεχούς στον άνθρωπο

Σε αναζήτηση της χαμένης ευτυχίας

Μετάφραση: Δήμητρα Παπαγεωργίου

Επιμέλεια παραγωγής: Δημήτρης Παντελής

Πινακάτες Πηλίου, Τ.Κ.: 370 10 Βόλος, Τ.: +30 24230 86757,

e.: info@kondyli.gr, w.: www.kondyli.gr

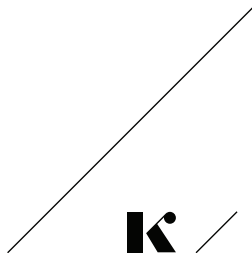
Το λογότυπο Κοντύλι είναι σήμα κατατεθειμένο και ανήκει στην ατομική επιχείρηση Δημήτριος Νικ. Παντελής.

Σύμφωνα με τον Ν. 2121 1993 και τους σχετικούς διεθνείς κανονισμούς που ισχύουν στην Ελλάδα, απαγορεύεται η αναδημοσίευση και αναπαραγωγή-ολική, μερική ή περιληπτική- ή η κατά παράφραση ή διασκευή και απόδοση του περιεχομένου του παρόντος βιβλίου με οποιονδήποτε τρόπο- μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης- χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

ΤΖΙΝ ΛΙΝΤΛΟΦ

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΧΟΥΣ στον άνθρωπο

Σε αναζήτηση της χαμένης ευτυχίας

Εκδόσεις
Κοντύλι

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Εισαγωγή** 9
Εντυπώσεις από γονείς που διάβασαν το βιβλίο και σκέψεις σχετικά με τη δεύτερη έκδοση
- 1: Πώς άλλαξαν τόσο ριζικά οι ιδέες μου** 33
Στην αρχή έβλεπα, αργότερα κατανόησα και στη συνέχεια επαλήθευσα ό,τι είχα παρατηρήσει / Πώς κατέληξα στην Έννοια του Συνεχούς
- 2: Η Έννοια του Συνεχούς** 57
Τι προσδοκά από τη ζωή ένα ανθρώπινο ον με βάση το εξελικτικό παρελθόν του ανθρώπου / Οι έμφυτες τάσεις του / Πώς λειτουργεί το Συνεχές στον άνθρωπο και στην κουλτούρα
- 3: Το ξεκίνημα της ζωής** 69
Φυσικός τοκετός και τραυματικός τοκετός / Οι προσδοκίες και οι τάσεις του βρέφους / Το στάδιο της αγκαλιάς και ο αντίκτυπός του σε όλη την υπόλοιπη ζωή μας / Η εμπειρία των νεογνών και των μωρών μέσα στο Συνεχές και έξω από αυτό
- 4: Το παιδί μεγαλώνει** 133
Τι σημαίνει το ότι είμαστε κοινωνικά ζώα / Το έμφυτο ταλέντο της αυτοσυντήρησης, η ανάπτυξη της ανεξαρτησίας και η σημασία του σεβασμού προς την ευθύνη του παιδιού για τον εαυτό του / Το δεδομένο της έμφυτης κοινωνικότητας και ο αντίκτυπός της / Πώς εκπαιδεύει τον εαυτό του ένα παιδί / Το είδος της βοήθειας που χρειάζεται από τους μεγαλύτερους
- 5: Στέρηση των εμπειριών που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της φύσης μας** 177
Η τυφλή αναζήτηση των στερηθέντων βιωμάτων σε κάθε γωνιά της ζωής / Το μυστικό του εθισμού στα σκληρά ναρκωτικά / Μύθοι για την πτώση του ανθρώπου / Οι δύο παράγοντες που απομακρύνουν από την κατάσταση της Χάρης: η ικανότητα του ανθρώπου –λόγω του εξελικτικού παρελθόντος του– να αποφασίζει με τον νου του και η απομάκρυνση του σύγχρονου ανθρώπου από το Συνεχές / Απελευθέρωση από σκέψεις, διαλογισμός, τελετουργίες και άλλοι τρόποι απαλλαγής από σκέψεις
- 6: Κοινωνία** 213
Κουλτούρες σε αρμονία με το Συνεχές και κουλτούρες σε σύγκρουση με αυτό / Συμμόρφωση, αξιοπιστία, το δικαίωμα του ανθρώπου να μην πλήττει / Τι απέγινε η χαρά;
- 7: Επιστροφή στις αρχές του Συνεχούς** 233
Σεξ και στοργή: διάκριση ανάμεσα στις δυο ανάγκες για σωματική επαφή / Όσο υφίσταται η ανάγκη, υφίσταται και η πιθανότητα εκπλήρωσής της / Κατανόηση και προσδιορισμός των αναγκών μας με βάση το Συνεχές / Εμπόδια στον σύγχρονο τρόπο ζωής μας / Τα δικαιώματα των μωρών / Προσεγγίσεις για την αποκατάσταση του Συνεχούς με τρόπους διαθέσιμους σε εμάς / Εφαρμογές των αρχών του Συνεχούς στην έρευνα

Εισαγωγή

Εντυπώσεις από γονείς που διάβασαν το βιβλίο και σκέψεις σχετικά με τη δεύτερη έκδοση

Για τους γονείς

Τρεις μήνες πριν την πρώτη έκδοση του βιβλίου το 1975, μια φίλη μου ζήτησε να δανείσω ένα αντίγραφο σε ένα ζευγάρι που περίμενε το πρώτο του παιδί. Είχα την ευκαιρία να γνωρίσω τη Μίλισεντ, τη νεαρή μαμά, και το μωρό της τον Σεθ, που ήταν τότε τριών μηνών, ένα μεσημέρι που συναντηθήκαμε για φαγητό. Μου είπε ότι τόσο η ίδια όσο και ο Μαρκ, ο γιατρός σύζυγός της, θεωρούσαν βάσιμες τις ιδέες μου, διότι αντιπροσώπευαν αυτό που ένιωθαν και εκείνοι. Η Μίλισεντ ήθελε πολύ να προτείνει το βιβλίο και σε άλλους γονείς, αλλά ανησυχούσε πως ορισμένοι θα αποθαρρύνονταν στη σκέψη πως θα έπρεπε να κουβαλούν συνεχώς το μωρό για μήνες.

«Καταλάβαινα πολύ καλά τι νόημα είχε να βρίσκεται πάνω μου το μωρό» μου είπε η Μίλισεντ «παρ' όλα αυτά, ήμουν βέβαιη ότι δεν επρόκειτο να το κάνω, γιατί θα ήταν σαν να κουβαλώ μέρα νύχτα πέντε κιλά πατάτες. Φοβάμαι πως, έτσι όπως το θέτεις, θα αποθαρρύνεις τελείως τους γονείς. Γιατί δεν λες: "Βάλτε τα ψώνια σας στο καρότσι του μωρού και κουβαλήστε το μωρό", όπως σε άκουσα να λες σε μια εκπομπή στο ραδιόφωνο; Οι περισσότεροι γονείς θα είναι μάλλον πρόθυμοι να το κάνουν και, όταν πια φτάσουν σπίτι, θα θέλουν από μόνοι τους να το συνεχίσουν.

Εγώ κουβαλούσα μονίμως τον Σεθ επειδή τελικά το ήθελα».

«Ουσιαστικά αυτή ήταν η ιδέα μου» αποκρίθηκα. «Μόνο όταν γεννηθεί το μωρό και δεν αρνηθείς τα αισθήματά σου για εκείνο συμβαίνει αυτό και όχι επειδή κάποιος σου λέει ότι πρέπει να το κάνεις. Είναι απίθανο να θέλεις να δεσμευτείς σε τέτοιο βαθμό με "ένα μωρό όλο και όλο" προτού το γνωρίσεις και το ερωτευτείς».

«Για να κάνω μπάνιο, η λύση που σκέφτηκα είναι να παίρνω μαζί μου τον Σεθ και να τον κάνω και εκείνον μπάνιο ταυτόχρονα» συνέχισε η Μίλισεντ. «Αν ο Μαρκ γυρίσει σπίτι εγκαίρως, μπαίνει και εκείνος στο ντους μαζί μας. Αρέσει και στους δυο μας να κοιμάται στο κρεβάτι μας ο Σεθ.

»Έχω βρει τρόπους να περιποιούμαι τον κήπο και να κάνω όλες τις δουλειές του σπιτιού κουβαλώντας τον Σεθ. Μόνο όταν στρώνω το κρεβάτι τον αφήνω. Τον ακουμπώ ανάμεσα στα σεντόνια και τις κουβέρτες, και η χαρά του είναι απεριγράπτη καθώς τον κάνω να αναπηδά στρώνοντάς τα. Για να φέρω τα κάρβουνα από το υπόγειο, περιμένω να μπορεί να με βοηθήσει ο Μαρκ. Αποχωρίζομαι τον Σεθ μόνο όταν κάνω ιπασσία με το άλογό μου. Τότε τον κρατά στην αγκαλιά της μια φίλη μου. Αλλά δεν βλέπω την ώρα να τον ξανακρατήσω μετά τη βόλτα μου. Μου φαίνεται πολύ φυσικό να τον έχω στην αγκαλιά μου. Ευτυχώς, δεν χρειάστηκε να αφήσω τη δουλειά μου, γιατί έχω τυπογραφείο μαζί με μια φίλη μου. Εργάζομαι όρθια και έχω πλέον συνηθίσει να κουβαλώ τον Σεθ με μάρσιπο στην πλάτη ή στον γοφό μου. Όταν θέλει να θηλάσει, τον φέρνω μπροστά μου. Δεν χρειάζεται ποτέ να κλάψει, αναδύεται και απλώνει το χέρι του. Και στη διάρκεια της νύχτας, λίγο να με σπρώξει με το στοματάκι του, καταλαβαίνω ότι πεινάει και απλώς του δίνω το στήθος μου. Δεν χρειάζεται καν να ξυπνήσω τελείως».

Σε όλη τη διάρκεια του γεύματος, ο Σεθ ήταν χαλαρός και ήσυχος και πολύ καλόβολος στην αγκαλιά, σαν τα μωρά των Γιεκουάνα.

Είναι ολοφάνερη η αιτία που τα μωρά του δυτικού κόσμου δεν είναι ευπρόσδεκτα σε γραφεία, καταστήματα, χώρους εργασίας, ούτε καν σε φιλικές συγκεντρώσεις. Τις περισσότερες φορές, στριγκλίζουν και κλοτσάνε, κουνάνε απότομα τα χέρια τους και τεντώνουν το κορμί τους. Για να τα κρατήσουμε, χρειαζόμαστε και τα δυο μας χέρια και πολλή προσοχή. Προφανώς, έχουν υπερένταση επειδή η ενέργεια που τους περισσεύει δεν αποφορτίζεται, καθώς τον περισσότερο καιρό βρίσκονται σωματικά απομονωμένα. Αν βρίσκονταν στην αγκαλιά ενός δραστήριου ατόμου, θα απαλλάσσονταν από την περισσευούμενη ενέργεια μέσω του δικού του ενεργειακού πεδίου. Όταν τελικά βρεθούν σε αγκαλιά, είναι σφιγμένα από ένταση και προσπαθούν να διώξουν τη δυσφορία τους τεντώνοντας τα άκρα τους ή παροτρύνοντας όποιον τα κρατάει να τα χοροπηδήσει στο γόνατό του ή να τα πετάξει ψηλά στον αέρα και να τα πιάσει. Η Μίλισεντ είχε διαπιστώσει με μεγάλη έκπληξη τη διαφορά ανάμεσα στο σώμα του Σεθ, που είχε μαλακό μυϊκό τόνο, και τα σώματα των άλλων μωρών, που της έδιναν όλα την αίσθηση κούτσουρου.

Μόλις συνειδητοποιήσουμε ότι, αν φερόμαστε στα μωρά όπως κάναμε για εκατοντάδες χιλιάδες χρόνια στο παρελθόν, εκείνα θα είναι ήρεμα και καλόβολα, δεν θα υπάρχει πλέον πρόβλημα για τις εργαζόμενες μητέρες που δεν θέλουν να πλήττουν απομονωμένες όλη μέρα χωρίς τη συντροφιά άλλων ενηλίκων. Τα μωρά θα βρίσκονται, όπως το χρειάζονται, μαζί με τη μητέρα τους, στη δουλειά της. Και οι μητέρες θα βρίσκονται, όπως το χρειάζονται, μαζί με άλλους ενήλικες και θα ασχολούνται με κάτι αντάξιο της ευφυΐας τους αντί με τη φροντίδα του μωρού. Αλλά οι εργοδότες δεν πρόκειται μάλλον να δώσουν τη συγκατάθεσή τους αν δεν βελτιωθεί προηγουμένως η φήμη των μωρών. Το αμερικάνικο γυναικείο περιοδικό *Ms* έκανε κάποτε μια ηρωική απόπειρα να επιτρέψει μωρά στα γραφεία του, αλλά η απόπειρα δεν θα χρειαζόταν να είναι ηρωική αν κάθε μωρό βρισκόταν πάνω στο σώμα της μητέρας του αντί απομονωμένο στο καρότσι του δίπλα στο γραφείο της.

Δεν καταφέρνουν όλοι να εφαρμόσουν τις αρχές του Συνεχούς από τόσο νωρίς και με τόση χαρά όπως η Μίλισεντ και ο Μαρκ, οι οποίοι ανάθρεψαν και άλλα παιδιά με τον τρόπο που ανάθρεψαν τον Σεθ. Μια άλλη μητέρα, η Άνθια, μου έγραψε ότι, μόλις διάβασε το βιβλίο, συνειδητοποίησε ότι θα έπρεπε να έχει εμπιστευτεί το ένστικτό της αντί τους «ειδικούς» στη βρεφική φροντίδα. Αλλά είχε πλέον ένα τετράχρονο αγόρι, τον Τρέβορ, με τον οποίο είχε κάνει «όλα τα λάθη». Ήταν έγκυος στο δεύτερο παιδί της και εκείνο θα γινόταν «μωρό του Συνεχούς»¹ από την αρχή, αλλά με τον Τρέβορ τι θα έκανε;

Αφενός, είναι δύσκολο να κουβαλά ο γονιός πάνω του παντού ένα τετράχρονο παιδί για να αναπληρωθεί «το στάδιο της αγκαλιάς»² και, αφετέρου, είναι σημαντικό για το παιδί να παίζει, να εξερευνά και να μαθαίνει όπως ταιριάζει στην ηλικία του. Πρότεινα στην Άνθια και τον Μπράιαν να κοιμούνται το βράδυ μαζί με τον Τρέβορ στο κρεβάτι τους χωρίς να αλλάξουν τις υπόλοιπες συνήθειές τους στη διάρκεια της ημέρας, με μια εξαίρεση: θα τον άφηναν να κάθεται στα γόνατά τους και θα τον έπαιρναν αγκαλιά όποτε ήθελε, εφόσον ήταν εφικτό. Τους ζήτησα, επίσης, να κρατούν ημερολόγιο με ό,τι συνέβαινε, επειδή μόλις είχε κυκλοφορήσει το βιβλίο μου και σκέφτηκα ότι η εμπειρία τους μπορεί να φαινόταν χρήσιμη και σε άλλους.

Η Άνθια κράτησε ημερολόγιο με επιμέλεια. Τις πρώτες νύχτες δεν κοιμήθηκαν σχεδόν καθόλου. Ο Τρέβορ στριφογύριζε και κλαψούριζε. Τα πόδια του βρίσκονταν στη μύτη τους, οι αγκώνες του στα αυτιά τους. Ζητούσε να του φέρουν νερό τις πιο παράδοξες ώρες. Μια φορά βρέθηκε ξαπλωμένος κάθετα ανάμεσά τους και εκείνοι υποχρεώθηκαν να κρέμονται στις άκρες του στρώματος. Ο Μπράιαν πήγε αρκετές φορές στο γραφείο του με κατακόκκινα μάτια και τεντωμένα νεύρα. Αλλά επέμειναν, σε αντίθεση με άλλους, που θα εγκατέλειπαν την προ-

1. Μωρό αναθρεμμένο σύμφωνα με τις αρχές του Συνεχούς. (Σ.τ.Μ.)

2. Η περίοδος ανάμεσα στη γέννηση και στην έναρξη του ερπυσμού, κατά την οποία το μωρό το κουβαλά συνεχώς κάποιος πάνω του. (Σ.τ.Μ.)

σπάθεια μετά από τρεις τέσσερις νύχτες λέγοντας: «Δεν γίνεται τίποτα. Δεν μπορούσαμε να κοιμηθούμε».

Μετά από τρεις μήνες, η Άνθια έγραψε στο ημερολόγιό της πως δεν υπήρχε πλέον κανένα πρόβλημα· και οι τρεις τους κοιμούνταν μακάρια τις νύχτες. Επιπλέον, βελτιώθηκε σημαντικά όχι μόνο η σχέση του Τρέβορ με τον Μπράιαν και την Άνθια, αλλά και η σχέση ανάμεσα στον Μπράιαν και την Άνθια. Και κλείνοντας, η Άνθια πρόσθεσε, θίγοντας το συγκεκριμένο θέμα για πρώτη φορά: «Συν τοις άλλοις, ο Τρέβορ έπαψε να είναι επιθετικός στο σχολείο!».

Μερικούς μήνες αργότερα, ο Τρέβορ επέστρεψε με δική του πρωτοβουλία στο κρεβάτι του, έχοντας καλύψει το κενό στην εμπειρία του ύπνου που θα είχε κανονικά ως βρέφος. Εννοείται πως η μικρή του αδελφή κοιμόταν και εκείνη στο κρεβάτι των γονιών τους, και ο Τρέβορ, ακόμα και αφότου άφησε πίσω του αυτό το στάδιο, ήξερε ότι ήταν καλοδεχούμενος εκεί όποτε ήθελε.

Ένωσα καθησυχασμένη μαθαίνοντας ότι μετά από τέσσερα χρόνια μπορούσαν να διορθωθούν τόσα πολλά μόνο μέσα σε τρεις μήνες. Αυτή η εμπειρία με ενθάρρυνε και μου επέτρεψε να έχω ένα ζωντανό παράδειγμα για τη θεωρία μου στις διαλέξεις και στις επιστολές μου, όταν δεχόμουν σχετικές ερωτήσεις.

Στη δεκαετία που ακολούθησε την πρώτη έκδοση αυτού του βιβλίου, οι ιδέες του αντιμετωπίστηκαν πιο δεκτικά σε ορισμένους τομείς –όπως η μαιευτική, η ψυχολογία, η φροντίδα των παιδιών, τα κοινωνικά ιδρύματα–, καθώς και από τους ολοένα αυξανόμενους αναζητητές αξιόπιστων κοινών αρχών για τη ζωή. Θεώρησα πολύ ενθαρρυντικό σημάδι την περιγραφή μιας κινηματογραφικής ηρωίδας σε μια πρόσφατη κριτική του περιοδικού *Time*, η οποία έλεγε το εξής: «Η αίσθησή της για την κοινωνική ευθύνη βασίζεται σε αλάθητο ένστικτο, όχι σε ύποπτη ιδεολογία». Ελπίζω ότι η παρούσα νέα έκδοση, καθώς και οι εκδόσεις σε άλλες γλώσσες, θα συμβάλουν καθοριστικά ώστε να επιτρέψουμε στο αλάθητο ένστικτό μας να επηρεάσει όλο και περισσότερο την πολύ ύποπτη ιδεολογία μας.

Λονδίνο, 1985

Κεφάλαιο 1

Πώς άλλαξαν τόσο ριζικά οι ιδέες μου

Ο σκοπός αυτού του βιβλίου είναι να προτείνει μια ιδέα και όχι να αφηγηθεί μια ιστορία. Παρ' όλα αυτά, θεωρώ χρήσιμο να αναφέρω ένα μέρος της ιστορίας μου, η οποία, κατά μία έννοια, προετοίμασε το έδαφος όπου ρίζωσε η έννοια του Συνεχούς. Ίσως έτσι γίνει κατανοητό πώς μπόρεσα να απομακρυνθώ τόσο πολύ από τις απόψεις των Αμερικανών του 20ού αιώνα ανάμεσα στους οποίους μεγάλωσα.

Όταν ξεκίνησα να πάω στις ζούγκλες της Νότιας Αμερικής, δεν είχα υπόψη μου καμιά θεωρία. Το μόνο που είχα ήταν μια φυσιολογική περιέργεια για τον κόσμο των Ινδιάνων και ένα ακαθόριστο προαίσθημα ότι θα μπορούσα να μάθω κάτι σημαντικό από εκείνους. Στη Φλωρεντία, κατά το πρώτο ταξίδι μου στην Ευρώπη, δυο Ιταλοί εξερευνητές με προσκάλεσαν να τους ακολουθήσω σε μια περιοχή της Βενεζουέλας που διέσχιζε ο ποταμός Καρόνι, παραπόταμος του ποταμού Ορινόκο, με σκοπό την αναζήτηση διαμαντιών. Ήταν μια πρόσκληση της τελευταίας στιγμής και είχα μόνο είκοσι λεπτά για να πάρω την απόφασή μου, να τρέξω στο ξενοδοχείο, να φτιάξω τις βαλίτσες μου, να φτάσω στον σταθμό και να πηδήξω στο τρένο που είχε ήδη ξεκινήσει.

Κάνοντας ερωτήσεις, συγκέντρωσα λεπτομέρειες που μου είχαν διαφύγει τότε που τους παρατηρούσα χωρίς συγκεκριμένο σκοπό –όπως, για παράδειγμα, αν τα παιδιά είναι παρόντα κατά τη σεξουαλική επαφή των γονιών τους–, καθώς και λεπτομέρειες σχετικές με άλλα θέματα, όπως η μυθολογία, η άποψή τους για το σύμπαν, οι σαμάνικες τεχνικές και γενικά ό,τι θα μπορούσε να με διαφωτίσει για την κουλτούρα τους που ταίριαζε τόσο καλά στην ανθρώπινη φύση.

Αλλά, σε γενικές γραμμές, η πέμπτη αποστολή μου χρησίμευσε κυρίως για να βεβαιωθώ ότι ο τρόπος που είχα ερμηνεύσει εκ των υστέρων τη συμπεριφορά τους βασιζόμενη στη μνήμη μου ανταποκρινόταν στην πραγματικότητα. Και όντως, οι άλλοτε ακατανόητες ενέργειες των Ινδιάνων και των δυο φυλών, μέσα από την οπτική τού Συνεχούς, γίνονταν όχι μόνο κατανοητές, αλλά συχνά και προβλέψιμες.

Αναζητώντας εξαιρέσεις που θα μπορούσαν να εντοπίσουν σφάλματα στον συλλογισμό μου, διαπίστωνα ότι και αυτές επιβεβαίωναν πάντα τον κανόνα, όπως η περίπτωση ενός μωρού που πιπιλούσε τον αντίχειρά του, έσφιγγε το σώμα του και στρίγκλιζε σαν τα μωρά του δυτικού πολιτισμού, αλλά τίποτα από αυτά δεν αποτελούσε μυστήριο, καθώς λίγο μετά τη γέννησή του το είχε πάρει η ιεραποστολή και το είχε κρατήσει οκτώ μήνες σε νοσοκομείο του Καρακάς ώσπου να θεραπευτεί η ασθένειά του και να το επιστρέψει στην οικογένειά του.

Ο δρ. Ρόμπερτ Κόουλς, παιδοψυχίατρος και συγγραφέας, που κλήθηκε από ένα αμερικανικό ίδρυμα να αξιολογήσει τις ιδέες μου, μου είπε ότι είχε προσκληθεί ως «ειδικός σε αυτόν τομέα», αλλά ότι «αυτός ο τομέας, δυστυχώς, δεν υπάρχει ακόμα» και ότι ούτε εκείνος ούτε κανένας άλλος θα μπορούσε να θεωρηθεί αυθεντία σε αυτόν. Συνεπώς, η Έννοια του Συνεχούς πρέπει να αξιολογηθεί αυτοτελώς, με βάση την ουσία της, καθώς αγγίζει, ή όχι, τις μισοθαμμένες αισθήσεις και ικανότητες μέσα μας τις οποίες προτίθεται να περιγράψει και να αποκαταστήσει.

Κεφάλαιο 2

Η Έννοια του Συνεχούς

Για δυο εκατομμύρια χρόνια περίπου, παρόλο που ανήκε στο ίδιο ζωικό είδος με εμάς σήμερα, ο άνθρωπος είχε επιτυχία. Είχε εξελιχθεί από πίθηκος σε άνθρωπο κυνηγό-τροφοσυλλέκτη με έναν αποτελεσματικό τρόπο ζωής που, αν είχε συνεχιστεί, θα μπορούσε να του δώσει πολλά ακόμα εκατομμύρια χρόνια ύπαρξης. Με τα σημερινά δεδομένα, οι περισσότεροι οικολόγοι συμφωνούν πως οι πιθανότητές του να επιβιώσει, έστω και για έναν παραπάνω αιώνα, μειώνονται κάθε μέρα λόγω των υφιστάμενων δραστηριοτήτων.

Στο σύντομο διάστημα των λίγων χιλιάδων ετών που ξεμάκρυνε από τον τρόπο ζωής για τον οποίο τον είχε προετοιμάσει η εξέλιξή του, κατάφερε όχι μόνο να ανατρέψει τη φυσική τάξη ολόκληρου του πλανήτη, αλλά και να καταστήσει αναξιόπιστη την εξαιρετικά εξελιγμένη ενστικτώδη κρίση του που καθοδηγούσε τη συμπεριφορά του όλες τις προηγούμενες χιλιετίες. Αυτή η ενστικτώδης κρίση κατά ένα μεγάλο μέρος της υπονομεύτηκε πολύ πρόσφατα, καθώς ξετρυπώθηκαν οι τελευταίες κρυψώνες της και μπήκαν κάτω από το μικροσκόπιο της επιστήμης, η οποία αδυνατεί να τις κατανοήσει. Όλο και συχνότερα, η έμφυτη ικανότητά μας να γνωρίζουμε τι μας ωφελεί, παρεμποδίζεται από καχυποψία.

Θα βοηθούσε απεριόριστα αν δεν θεωρούσαμε ασχολία τη φροντίδα του βρέφους, αν μαθαίναμε ότι δεν πρόκειται για κάτι που έχουμε να κάνουμε. Η εργασία, τα ψώνια, το μαγείρεμα, το καθάρισμα, το περπάτημα, η συνομιλία με φίλους είναι πράγματα που κάνουμε, ασχολίες για τις οποίες χρειάζεται να βρούμε χρόνο. Το μωρό (μαζί με άλλα παιδιά) το παίρνουμε απλώς μαζί μας. Δεν χρειάζεται να του αφιερώσουμε ειδικό χρόνο, με εξαίρεση μερικά λεπτά για την αλλαγή της πάνας του. Το μάνιο του μπορεί να αποτελεί μέρος του μάνιου της μητέρας του. Ούτε ο θηλασμός χρειάζεται να παύει όλες τις άλλες δραστηριότητες. Το μόνο που χρειάζεται είναι να αλλάξουμε τους τρόπους σκέψης που έχουν στο κέντρο τους το μωρό με άλλους τρόπους, καταλληλότερους για έναν ικανό και ευφυή ενήλικα, που η φύση του είναι να απολαμβάνει την εργασία, καθώς και τη συντροφιά άλλων ενηλίκων.

Υπάρχουν αμέτρητα εμπόδια για το ανθρώπινο Συνεχές στον τωρινό τρόπο ζωής μας. Έχουμε συνήθειες που είναι εναντίον του Συνεχούς, όπως το να χωρίζουμε τα νεογέννητα από τις μητέρες τους στα μαιευτήρια μετά τη γέννηση, να χρησιμοποιούμε καρότσια, κούνιες και βρεφικά πάγκα, και να μην περιμένουμε από μια νέα μητέρα να παίρνει το μωρό μαζί της στις κοινωνικές εξόδους της. Επιπλέον, οι κατοικίες μας είναι αποκομμένες μεταξύ τους, και έτσι οι μητέρες στερούνται τη συντροφιά συνομηλίκων τους και υποφέρουν από πλήξη, ενώ τα παιδιά δεν έχουν ελεύθερη και εύκολη πρόσβαση σε άλλα παιδιά, συνομήλικα και μεγαλύτερα, εκτός αν βρίσκονται σε παιδικούς σταθμούς και σχολεία. Αλλά ακόμα και εκεί, τις περισσότερες φορές συναναστρέφονται κυρίως παιδιά της ίδιας ηλικίας, ενώ οι δραστηριότητές τους κατευθύνονται περισσότερο από όσο χρειάζεται από τους δασκάλους. Θα ήταν προτιμότερο οι δάσκαλοι να δίνουν παραδείγματα που τα παιδιά θα ακολουθούσαν φυσικά.

Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν πάγκα όπου γονείς και παιδιά μπορούν να συναντηθούν και όπου οι ηλικιακές ομάδες δεν χωρίζονται. Αλλά, αν θέλουμε να υιοθετήσουμε το Συνεχές, θα

αντιμετωπίσουμε εμπόδια από το παρελθόν –τον τρόπο που ανατραφήκαμε– και τις παγιωμένες αντιλήψεις για την ανατροφή των παιδιών που αποτελούν μέρος της κουλτούρας μας. Θα αντιμετωπίσουμε τον φόβο που θα νιώσουμε επειδή δεν υιοθετούμε τις καθιερωμένες συνήθειες, δεδομένου ότι το ίδιο το Συνεχές μάς ωθεί να συμμορφωνόμαστε με ό,τι κάνει η κοινωνία μας.

Με εξαίρεση κάποιες περιπτώσεις (όπως στα αγροτικά επαγγέλματα, για παράδειγμα), ένα παιδί δεν μπορεί να ακολουθεί τον πατέρα του στην εργασία του και θα πρέπει να αναζητήσει αλλού παραδείγματα.

Οι άνθρωποι που θα μπορεί να ακολουθεί ένα παιδί θα είναι εκείνοι που, μέσα από το επάγγελμά τους, θα αναλάβουν να του δίνουν τα παραδείγματα και να του δείχνουν τις δεξιότητες της κοινωνίας μας. Αν αυτοί οι εκπαιδευτές βασίσουν τη σχέση τους με τα παιδιά στο να είναι διαθέσιμοι ώστε τα παιδιά να τους κοιτάνε, να τους ακολουθούν και να τους ζητούν βοήθεια, εκείνα θα εκπαιδεύουν μόνα τους τον εαυτό τους αξιοποιώντας τον δικό τους αποτελεσματικό, φυσικό τρόπο, καθώς και τους ανθρώπους, τα πράγματα και τα γεγονότα του κόσμου τους για μίμηση, παρατήρηση και εξάσκηση, παρακινημένα από την ίδια τη φύση τους, που είναι κοινωνική και μιμητική. Μπορούμε να περιμένουμε από τα μεγαλύτερα παιδιά να δείχνουν στα μικρότερα πώς γίνονται τα πράγματα. Για εκείνα αυτό είναι κάτι φυσικό και για όλους τους υπόλοιπους συνεπάγεται πολύ λιγότερη ένταση και κόπο. Αποτελεί επίσης τέλεια εξάσκηση για τα ίδια να «διδάσκουν» με αυτόν τον τρόπο τα μικρότερα παιδιά. Δεν υπάρχει πιο αποτελεσματικός τρόπος εκπαίδευσης.

Ένα άλλο εμπόδιο για το Συνεχές είναι η άποψή μας πως τα παιδιά μας *μας ανήκουν* και συνεπώς, άπαξ και δεν τα δέρνουμε ή δεν τα σκοτώνουμε, έχουμε δικαίωμα να τους φερόμαστε όπως θέλουμε. Εκείνα δεν έχουν κανένα νομικά κατοχυρωμένο δικαίωμα να μη βασανίζονται από τη λαχτάρα για τη μητέρα

Εκδόσεις
Κοντύλι

«Δεν ξέρω αν ο κόσμος θα μπορούσε να σωθεί με ένα βιβλίο, αλλά, αν μπορούσε, θα σωζόταν με το συγκεκριμένο».

Τζον Χολτ, συγγραφέας του βιβλίου Πώς μαθαίνουν τα παιδιά.

«Αξίζει να το διαβάσουν γονείς και ψυχολόγοι στον δυτικό κόσμο που τους ενδιαφέρει πώς θα ξαναβρεί ο άνθρωπος την αυτοπεποίθηση και την ευτυχία του. Στις σελίδες του υπάρχουν σημαντικές βαθιές αλήθειες».

Κριτική βιβλίων από την εφημερίδα The New York Times

«Αν έπρεπε να δώσω σε μελλοντικούς γονείς μόνο ένα βιβλίο, θα διάλεγα αυτό».

Τζορτζ Λέοναρντ, συγγραφέας του βιβλίου Education and Ecstasy

Η Τζιν Λίντλοφ έζησε δύομισι χρόνια στη ζούγκλα της Νότιας Αμερικής κοντά σε Ινδιάνους της Λίθινης Εποχής και οι εμπειρίες της μαζί τους ανέτρεψαν τις δυτικές αντιλήψεις της για τον τρόπο που πρέπει να ζούμε.

Ότι ανακάλυψε παρατηρώντας τον δικό τους τρόπο ζωής την οδήγησε σε μια εντελώς διαφορετική άποψη για την πραγματική φύση του ανθρώπου και στην ανάπτυξη μιας νέας, ριζοσπαστικής θεωρίας για την ανατροφή των παιδιών μας. Στο βιβλίο της μας δείχνει πώς έχουμε χάσει την ευζωία, που είναι η φυσική μας κατάσταση, και μας προτείνει πρακτικούς τρόπους για να την ανακτήσουμε, για εμάς και τα παιδιά μας.

ISBN 978-960-9663-70-6

9 789609 661706